Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА, И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз • ШИНАРА, 30 январь, 1979 шу. • № 13 (5889) • Мах 2 кепек.

КПСС XXV съездан цул тІехьагІа хиллача КПСС ЦК Пленумийн историческа решенеш кхочуш а еш, дика къахьегна толамаш доахаш ба Нохч-ГІалгІайчен промышленностан, транспортан, гІишлошъечу организацей, колхозийн совхозийн, халкъа боахама кхыча доакъой къахьегамхой. Шера социалистически ахь а йоаржаль хьинар цхьо ца деш къахьийтича цар дика чакхдаьккхар пятилетка кхоалагІа шу. Кхоачашйир шера йола хьоттера заданеш. Продукци маьхала аьккхара шера плани промышленносте 100,6 процент кхоачаш а яь, планал совгІа моьхала яьккхар миллионаш сомий моьха товари продукци.

Республикерча дукхача промышленни предприятешка, гІишлошъечен транспортни организацешка къаьстта дика вІашІехьдаьккхад «ТІехьабусараш боацаш бе болх!» яхача ростовчаний болламагІа къахьегаме. Царех а хаддаша социалистически ахье хьалха латташ хьайоагІа ГІ. Ахриева цІерагІ-

ТІЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ БЕ БОЛХ

ча Назрановски «Электроинструмент» заводо, «Промавтоматика» Іалмий-производственни объединене опытни завода, СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически, «Красный молот» яхача заводий, Нохч-ГІалгІай гІишлошъяра управлене СМУ-9, СМУ-7, Назрановски АТП, кхыча предприятей, организацей коллективаш.

Укхаза социалистически ахьа кулгалденга цІенхаштта тоадаьд. Цехаша, сменаша, бригадаша доахача къахьегама толамий хІара дийнахьа итогаш а еш, шоай болх тІа-тІа тоабара, кийсдеша кхоачамбоацараш дІадахара дола хьажаш белгалдоах. ТІехьабусараш боацаш къахьегача коллективай дикагІйола опыти балха методаш шерра йоаржаю, хаддалде лех шоай кхоачамеха торонех баьагІа пайда эзарбола хьажаш.

Цхьанна болхо тІехьабусаш воацаш къахьегаш я «Красный молот» завода дукхача цехий коллективаш. Укхаза болх беш я къахьегамий производственни дисциплина ца телхайтара йола комиссеш, бригадийн цеховойн советаш. Шоай болх тІа-тІа тоабара дешаш каст-каста дуьц болхлой собранешка, производственни совещанешка. Балха тІа эсалагІа йоалаш бараш тІачІоагІбаьб ахье хьалхалаттачарна, йоккха опыт йолчарна. ХІаранегара доагІаш дар хьа а дехаш, пачахьалкхен плани тІайийца декхараш толаенца кхоачаш тІехкхоачаш дара боррига производственникашта тІалатта бехктоккхам айбаьб. Брак йолаш продукци ца кийсъалийтара, керда техникен технологи производствана юкъейоалаяре, кийсалу кхоачамбоацараш цІендаь дІадахара тІагІертта къовсам лоаттаьбу. Ахье хьалха латтача болхлоша шоай производственни хьоккхамий къайлеяш, дикагІйола опыт шерра дІайоаьийт довзьосташта, царна эшаш дола гІо ду, керда толамаш дахара уж оарцагІбоах.

ТІехьабусараш боацаш къахьегара болх дика вІашІехьа баьккха предприятеш республике дукха яле а, цхьайолча предприятешка чІоагІа эсала лех ва лоархІаме гІулакх. Царех я «Металлотара», Радиотехнически, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни, Карабулакски рудий йоаца гІишлон материалаш йоахачен чакхйоахачен заводий, «Чечингсельстрой» треста ьыйкбетона конструкцей завода, кхыча предприятей коллективаш. Ростовчаний болламагІа къахьегара де дина балхаш белгалдаьхадац цар. Вайча балха хан-ханнахьа итогаш а ею, уж дІадоваийтац цаха. Социалистически ахь йоаржаенга а цуьна кулгалденга а чІоагІа эсала вІашІехьдаьккхад.

ХІара предприяте, организаце кулгалхой, общественни организацей сийлен дехкар да тІехьиесаш цхьаккха бригада, смена, е болхло хургвоацаш гІулакх вІашІехьдаккхар. ТІехьабусарашта тІагІчІоагІбе беза ахье хьалха латта, йоккха балха опыт йола болхлой. Хьалхалаттарий опыт, дикагІйола методаш шерра йоаржае, толамагІбараш белгалбахара хьажараш-конкурсаш чакхъяха, прогрессивнегІа йола технологи производствана юкъеккхувла, пайда эцанза йола тороннаш гуча а йоахаш царех бизза пайда ийбе беза массайолча производственни участкашка.

«ТІехьабусараш боацаш бе болх!» яхача методагІа къахьегарах доала бераат дІадоваийта деза массанена. Хьалхалаттарашта моральни материальни поощрени еnга юкъедоаладе деза массанахьа. Балха тІа чІоагІа Іатагаш гІулакхаш да къахьегамех производственни дисциплина телхаенга, кийчъеча продукцена юкъе брак кийсйолийтаенга. Уж кхоачамбоацараш цІендаь дІадахара берргга болхлой оарцагІбаха декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

«Профессех дикагІвар», «Сакхат доацаш продукци кийчъер», «ДикагІбола цъона болхло», социалистически ахьа кхийола дика формаш шерра юкъекхахьа еза. Болхлой къахьегам аттача баккхара, къахьегама оасарле хаккхьара тІеравляь изобретенеши рационализаторски предложенеши сиха производствана юкъехкхаьара хаддаза терко е еза.

Ростовчаний инициативагІа къахьегара даьгье дикка опыт Іоаяь тоьаел предприятеш, организацеш я республике. Цу опытах кхетамца пайда эца беза хьыча коллективаша. Из болх боьбоица тоабара беккха бехктоккхам тІалатт хІара производственни участка кулгалхоашта.

ТІехьабусараш ца хилийтар дукьа къовсам ца лоаттабеш, из болам шерра боаржа ца беш цхьаккха коллектив хила йиш яц. Цо торо хулийтаргья пачхьалкхен плани тІайийца социалистически декхараш тІехкхоачашде. Из да хаио дІадехаш дар.

РОССИЙСКИ СОВЕТСКИ ФЕДЕРАТИВНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАН УКРАИНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАН ПАРТИЙНИ, СОВЕТСКИ, ОБЩЕСТВЕННИ ОРГАНИЗАЦЕШКА, БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР Министрий Советой Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан Украински Советски Социалистически Республикан болхлой, колхозхой, интеллигенци, берригa къахьегамхой чІоагІа даькъала бу Украина Россех юхавІашагІкхийта 325 шу дизарца.

Украина Россех юхавІашагІкхетар дукхача бІаь шерашка цар экономически, политически, культурни бувзамаш леладерах хьеккинар дац цо хьегойтар уж шаьнге вІашагІкхета лоаш хилар, вай еррагача Даьхен кхоененге боакха лоархІам белаш хилар из. Цу исторически актаца даим хургйолаш чІоагІийр В. И. Ленина белгал ма-даххара, метта, бехача моттига, оамала а исторе а хьакъетьа селла горгарча вежарийза доаче шин халкъа цхьоагІо.

Россен Украинен къахьегамхоша вай махка кхыча халкъашца цхьана хьебенаб паччахьа самодержавена, капиталистийн помещикийн Іаьдала дуьхьала, социалистически идеалаш котъялхар дукье лелабаьча къовсама сийдола, турпала никъ. Большевикаш-ленинцаш керта лаьттача российски пролетариато къахьегамхой кхота а баь Сийлакь-йоккха Октябрьски социалистически революцй котъяларга боалабир. Революционни къовсама юкъе тьикере даькъа лаьцар Украински пролетариато — Россе болхлой классе эгтара йоккхагІчен денаьерчен отрядох цхьанне.

Коммунизма идеяшта доазув доацаш мутІахье хилараш, къонахчали майраш, патриотизма интернационализма гойтерах Россен Украинен пролетареш беза а белар чІоагІа сий деши лоархІаш а хилар вай махка дерригача халкъаша. Эрсий, украински, Советски Союза кхыча халкъий сийлакь-доккха доттагІал чІоагІдалар граждански тІема алан шерашка, хьалхарча пятилеткаш гІирсаш хьалдеча, фашизмаца се дезка аййтача даьне, дунен тІа эгтара хьалхара социалистически общество хьалъяра къовсам лоаттабеш.

Вай сийлахь-йоккхача Даьхен вежарашка бочча дезаш Российски Федерацен Украински ССР-ин хилар низ бола индустри, йоккха механизированни юрта боавам, хьалха латта Іиимен тоалуш-хоалуш йоагІа культурен йола республика. Тахан РСФСР промышленносто шин дийнахьа арахац революци хилалехьарча еррагача Россе шера арахецаш хилар массеа продукци. ХІоьта Украине Советски Іаьдале шерашка промышленни производство 100-зза гаргга алсамъяьннай. Шинна а республикa колхозашем совхозашем масоамазе алсамдаькхад юрта боахама продукци йоаккхенга. Чотъаь варгвоацаш айбенаб къахьегамхой эзара хьал-торем боарам. Дунен тІа лоархІам тІаьц Іиаьмахой белгалера открытеш. Дукхача къамий советски культура дегІайоаллача доатІар дола даькъа юкъаккхуь Россен Украинан художественни интеллигенца, самодеятельни творчества даькъа лоацача миллионаш болча нека.

Украина Россеца юхавІашагІкхийта 325 шу дизар — вай Даьхен дерригача халкъий юкъара цІай, ленински къамий политика толара къаьгга дола тешал, советски халкъа — наьга кердача исторически общноста морально-политически цхьоагІо хилар да.

Советски Союза дерригача къамий народностийн чІоагІа цхьоагІо хиларах, Коммунистически партено, коекъост Л. И. Брежнев керте латтача цуй Центральни Йомитета гонакъа кхоадаларах, КПСС чурен ераьерен ленински политика дерригача халкъо хьехлоацаш хиларах латт коммунизм бахьанце, мешарен социальни прогрессан тІехьа лоаттабеча къовсамо кердa толамаш доккхархиларa лард.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чІоагІа тешаш а Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан Украински Советски Социалистически Республикан болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, берригача къахьегамхоша вай махка вежарзаза болча цхьан дозале коммунизм хьалъеча керда толамаш доккхаргхиларах, парте XXV съезде, КПСС ЦК июльскии ноябрьскии (1978 ш.) Пленумий исторически решенеш кхоачашъеча шоашкара доагІаш дола даькъе юкъекъоргхиларах.

Даькъала хийла Советски Социалистически Республикий Союз!

Даькъала инда вай социалистически Даьхен дерригача къамий народностийн веэарашиа дола доттагІала йоаргІоаца цхьоагІо!

Марксизмо-ленинизма байракха кІал, Коммунистически парте хьалхлеце — дІальахаьнакьа, коммунизма котаенгаІ!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Тохов Мусса «Назрановский» совхозе болх беш вола ткъо шу совгІа да. Из хиннав прицепщик, тракторист, бригадира гІоньча. ХІанза моторащ тоадеш ва.

Коммунист Тохов Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалер ва; цуьна енна Ленински юбилейни медаль, «Социалистически ахье котвахьинар», «Коммунистически къахьегама ударник» яха знакаш.

Ший пятилетка хьоггеха а кхоачашъяьй Тохова, хІаьта хІанз цхьайттлагІча пятилетка чотах къахьегаш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА

Нохч-ГІалгІай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 669 йолча Заводской окружной хоржамий комиссе заседани хиннай.

Комиссе ладийгІар участковий хоржамий комиссей председателаша С. А. Бутова, Н. М. Осадче, В. М. Медведева хоржамашта кийчо ярах даьча хоамашка. Цу дешах лаьца иштта къамаьлаш дир окружной хоржамий комиссе членаша А. Г. Дутова, И. С. Чахиева.

Хоржамий участкаш телефонни бувзамца Іалашьяра даьчох дийцар «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене бувзама цеха начальника И. М. Дроника.

• • •

СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 670 йолча Октябрьски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани хьайийллар цуй председатела Н. И. Конева.

Комиссе ладийгІар СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара еча кийчонах лаьца халкъа депутатий Октябрьски районни Совета исполкома секретаря Р. М. Достовас баьча хоамага.

Заседане къамаьлаш даьча комиссе членаша Ж. Е. Папкова, В. Ш. Губайдулина, Х. В. Вагапова, Л. И. Гречкинас, В. А. Масарова, кхычар дийцар хоржамий участкашка латтача гІулакхах, агитпунктазки беча балхах.

Иштта, къоастадир укхаза окружной хоржамий комиссе членашта дежурство леладра доал а.

• • •

Нохч-ГІалгІай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 668 йолча Ленински окружной хоржамий комиссе заседане ладийгІар хоржамашта кийчо ярах районе беча балхах лаьца комиссе члена Н. Н. Писменнаас баьча хоамага.

Комиссе иштта ладийгІар окружнойи участковни хоржамий комиссеш бувзама средствашца Іалашьяра даьчох лаьца городской телефонни станце начальника А. Ф. Подлегаева баьча хоамага.

Заседане къамаьлаш дир окружной хоржамий комиссе секретара Ю. В. Марченкова, комиссе председатела заместитела Г. М. Клименкос.

ПАЙДАНЕ ВІАШАГІКХЕТАР

Дукха нах бар укх деношка СоагІапчарча культура ЦІагІа вІашагІкхийтта: цІенкоаной, хьехархой, пенсионераш, «Ингушский» совхоза къахьегамхой. Уж вІашагІкхийттабар районе кулгалхоша цхьана «Хоржамашкара хоржамашка» яха сайре дІаяхьара.

Лоацца къамаьл деш сайре хьайийллар юртсовета председатела С. М. Корigова. Цо гулбеннарашта дийцар юрта тІеххьарча пхе шера хиннача хувцамех, юрта боахама боллоех а дукха бераш долча дезалех а партен правительствен еча йоакхонах.

Цул тІехьагІа къамаьл ду «Ингушский» совхоза директора А. А. Картоева. Цо дувц гулбеннарашта юртбоахама продукци яьккхара а из йоахара а ледаиах, совхоза къахьегамхоша хьегача къахьдаьхача толамех. Цунца цхьана совхоза директора белгалдоах кийсдекха кхоачамбоацараш а. Иштта, дІадаьнача 1978 шера боахамо кхоачашъяьнц пачхьалкхенга тха, генараш, баьцадевраши сомы, комсаш йоахара планаш. Лоха ба хІара Іаттагара йоаккхача щурий, хІара шера чуацача алатий боарам. ДІахо цо дувц боахаме специализаци концентрации еш латтилгах. Иштта, совхоз дукхагІча даькъе комсаш кхееш хургья. 1980 шера комсаш дІайийна дерригa лаьтта хургда 1000 гектар. Совхоза эцаргда кхы а дукха дукхагІа къахьегама кулгаш. Цхьабакъда, юрта дукха ба общественно-пайдане болх ца беш леларaш.

А. А. Картоева дувц совхоза болхлошта X пятилетка дихлагІча шера хьалхашка латтача декхарех. Цо белгалдаьккхар, укх шера паьаш атта йоацилга, уж кхоачашъяра къахьегамхошкара беррига низ, кхоачамаш дІадехаргдолга. Цо тІахьийхар юртахой совхоза производственни а общественни а вахара юкъе хьинаре дакъа лацара.

ВІашагІкхийттача дийцар газ юрта чуюллилга, хица юрт Іалашъелга, юртара улицаш тоелга вІаштІехьдаьккхарах, иштта ахьдараш. Юртахоша даьча хаттарашта кошаш тийлар кулгалхоша. Дукха нах гІалбугаш дола хІамаш хезар цига хиннарашта. Иштта, пятилетка чакхъялале юрта дика цикъ булларгболаш ба, хьалъергьа берий беши берий ясли, ши квартира йола 6 цІенош дергда совхоза болхлошта лаьрхІа, хургьа керда водопровод, капитально тоергьа электролиних, дІахо чуюлларгья газ, кхьдола балхаш чакхдаха лерхІ.

Совхозера нах цу боахаме болх а ца беш гаьнна «дІьыха сомаш» даха ухаш хилиэрах лаьца дийцар. ТІакха цІиьаькача царгара дуламаш гучадувлаш моттигаш хул. Цул совгІа, каст-каста нийслу бІоагІаш тІара изоляторани тиквй витриваш йохвеш, кхом ца беш электроэнергии гази дІаухийташ, юрта болх бе кхачхьера баьнйча кхыча къамех болча хьехархоица охиа болаш. Белгалдаьккхар уж кхоачамбоацараш дІадахара дукхагІа терко е езилга, ерргa общественни организацеи цу гІулокха юкъе а оаш. Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир КПСС горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева. Цо белгалдаьккхар, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленумен СССР Лакхехьарча Совета иттхагІча сессеи решенеша къахьегама коллективай дегаш кхы а айдаь хилар. ДІахо ковкъоста П. Г. Кащеева шийи теркам тІабахийтар хьалхашка латтача декхарашта. Царех керттердар — комсаш лелаелга районе дегІадоаладар. Пачхьалкхено цу гІулакха дІадахийтар 12 миллион сом ахча, цу даькъе «Ингушский» совхозе — 2. Цхьабакъда, комсий кхашта ший ханнахьа обработки ца яри лерттІа ца хьажари баьхьанце 190 гектар гаргга комсаш яйнай. Цох хинна зе — 600 эзар сом. Цо иштта дийцар района экономикен культурен дегІайоалаеча нийслуча кхыдолча кхоачамбоацарех а.

ВІашагІкхетар чакхдоалеш гулбеннарашта сакъердаме концерт оттадир. Иштта массанена пайда боалаш чакхдьалар из лоархІаме вІашагІкхетар.

Д. ИНАРКИ.

ТЕХНИКАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦАРГБА

«Сельхозтехника» Назранерча объединене коллективо 1979 шера тІайийца социалистически декхараш.

Коммунистически парте XXV съезда решенеш ма-хулла дикагІа кхоачашъяра шерра социалистически ахь а йоаржаь, «Сельхозтехника» Назрановски районерча объединене механизаторашем автомобилисташем ханал хьалхе толамех кхоачашъяьй 1978 шера а пятилетка кхаь шера а планаш тІайийца хиннa социалистически декхараш. Пятилетка хьалхарча кхаь шера планал совгІа халкъа боахама коллективо даь гІуллакхаш 148 эзар сома маьла да.

Партен правительствен цахадаш советски халкъа еча йоккхонна гІуллакхаца эсп а луш, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеш, ков. Л. И. Брежнева цига даьча къамаьлашцІара йоагІаш йола положенеш вывоадаш толамагІа кхоачашъяра дукхагІа шоай къахьегам юкъебаье лаьрхІача объединене болхлоша, гІулакхерча наха, инженерно-технически балхахоша доккхий социалистически декхараш тІайийцад 1979 шера. ИттлагІча пятилетка даь шера йола боахамашта гІулакх дара план 20 декабрь тІакхоечаш чакхьяккхе доаш дейнад оаза.

Укх шерара план а кхоачашъергьа 20 декабрь тІакхоечаш, планагІа боагІечуя совгІа 50 эзар сома маьха бола бергба боахамашта; планал совгІа пайда бергба 25 эзар сома маьха. Къахьегама оасарле лакхъергьа 10 процент.

ТІайийца декхараш толамегІа кхоачашдара къахьегамхошта юкъе шерра йоаржаергья социалистически ахь, хьалхалаттарий опыт массанена а дІайовзийтара тІеерзаяь мероприятеш кхоачашъергья, производстван, къахьегамен, доахдарен бола Іиамагіа карагІдаьннараш а лоархІаш вІашІехьбоаккхаргба.

Лаьрхіар дикагІа а сихагІа а кхоачашдараш бола дикагІа вІашІехьбоаккхарш Назранерча объединене къахьегамхоша социалистически ахье ех «Сельхозтехника» Сунженски районни объединене коллектив.

Объединене производственни доакъоша шо-шоай балха хьоккхамаш лакхдара лаьрхІад:

Автотранспорте: мукъ дІаюха хухьинга пхи процент лакхде, е планагІа лерхІача 520 эзар тоннаш маттах 546 тонн тайп-тайпара боахамий мукъ дІаюха бахьа; тоннокилометраш планагІа оттаьчул 50 эзар дукхагІа я; боахамашта деш дола гІулакх 1020 эзар сомага кхоачаде, планагІа 990 эзар сом лаьрхІача; машиний технически кийчон коэффициент 75 процентага кхоачае; планал совгІа 10 эзар сома маьха пайда бе, н. кх. дІ.

Мехотряде: боахамашта гІулакх дега 315 эзар сомега кхоачаде, а планал 15 эзар сом дукхагІа; тракторий перка бола эталонни трактора боарамагІа лаьрхІача 55 эзар гектарега кхоачабе, а 5 эзар гектар планал дукхагІа; планагІа 60 эзар тонн йоагІача 65 эзар тонн органически удобренеш кхашка арахьа, уж 590 гектара тІа йоаржае; 5300 гектара тІа дІайийнача хІамашта химически оасар де; кхоачашдеча балхашка дІадода рузкьа 5 процент лохде, н. кх. дІ.

Хьайбай фермашие техническ гІулакх деча: планагІа доагІечул 5 эзар дукхагІа а долаш, 30 эзар сома маьха балхаш кхоачашде; балха дикал лакхъяра фермашта гІулакх дарен лаьрххІа мероприятеш кхоачашъе.

КПСС XXV съезда, парте Центральни Комитета июльски ноябрьски Пленумий решенеш толаме кхоачашъяра йоаржаьча къахьегамхой социалистически ахье хьинаре даькъе а лоацац, еррагача машинно-тракторни паркага, кхыча техникага биззача низаца болх байтаргба.

Социалистически декхараш «Сельхозтехника» Назранерча объединене къахьегамхой юкъерча собрано дийца а дийца тІайийцад.

ОБЪЕДИНЕНЕ МЕХОТРЯД

— Предприяте балха юкъе цу подразделене лоархІам мелаб хайтара совгІа дац цо беш бола болх байзача, — йоах «Сельхозтехника» Назранерча объединене управляюще Путиев Хьадриса шоай мехотряда болх бувцаш. — Цунда 22 трактор я тайп-тайпарча мерахех, хІаьта тха коллективо кхыча боахамашта деча гІулакхех кхоалагІа дакъа гаргга цу отрядо ду.

Фу гІулакхаш да уж, мехотряда коллективо кхыча предприятешта, боахамашта дераш?

ХІанз Іаи хана а гуш я тайп-тайпара мукъ дІа-юха къуьнаш веда объединене «Беларусаш» Назране, района юрташка. Цхьабакъда, механизаторий керттера балхаш района совхозашка да. ДІадахача шера цар техникаца кхаь совхозо чуйицай 500 гектар совгІа хьажкІаш, чуденад 6 эзар гектара тІара ка бола ялат.

Парте Центральни Комитета июльски (1978 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа шоай социалистически декхараш цІаьнха а дийцар механизатораша. Торонашка хьежача гучадаьлар кхы а лакхагІа къахьегама хьоккхамаш даха вІаштІехьа долга. Керда декхараш кхоачашдара оарцагІъяьннача коллективо 57,6 эзар гектар эталонни трактора боагІа болх бир шера планагІа 44 эзар лаьрхІа хиннача.

Механизаторашта юкъе лаьржача социалистически ахье хьалхарча моттигашка ба трактористаш Алиев Махьмад, Беков Гелани, Картоев Хьажбикар, Беков Беслан, автогрейдера тІа болх беш вола Васильев Петр, кхыбараш.

Ужжаморча болхлой къахьегам бахьан долаш кхыча боахамашта пятилетка кхаь шера планагІа 575 эзар сома маьха гІулакхаш де дезача 668 эзар сома маьха гаргга дир отрядо.

ХІанз совхоза кхашка органически удобренеш дІакхухьаш ба механизатораш. Укх шера соалкарчул дукхагІа болх бе лерхІ цар. Хаддаш цу балха боарамах ахьнад коллективо тІайийцача доккхийча социалистически декхарашца.

Д. ХАКИМОВ.

1979 ШЕРАРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОЙ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дерригача халкъаца цхьана политически къахьегамен хьинар чIогIа айденначу хьале тIаргIертта вахаре чакхйоах КПСС XXV съезда исторически решенеш, хьинаре къахьегарца белгалдаьккхар СССР кердача Конституце хьалхара шу дизар.

Республика къахьегама коллективаша 1978 шера шерра йоаржайир «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача денназагIа йола яхь, общественни производство дIахо дегIа а йоалайир цун эффективность ай а йир, пятилетка кхаь шера план кхоачашйир промышленносте. Социалистически декхараш кхоачашдаьд мехкдаьттен гази, электроэнерги, мехкдаьттахиме продукци яккхара, машинийи оборудованен дукха тайпаш, тIехапахьа юкхаю трикотаж, кота гIирс, ахьйола продукци хьаера. Кхоачашьяьй капитальни вложенеш караерзара программа. ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера кхаьккеи фермашкеи къахьегараша айбаьб юртбоахама культурай хьуакъами хьайбай продуктивности. Цо торо хилийтар паччахьалкхенга ялат, сом, баьцадаараш, коартолаш, тхьамка, дулх, шура, фуаш, тха доккара халкъбоахама планаш кхоачашье.

КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеша дегаш айдаьча, пленумашка КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрхьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамальлашцарча положенеехи, Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхоща г. Грозне вIашагIкхийттача хана цо даьча хьехамехи де могадьчохи кулгал а луьцаш, Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша шоай патриотически декхар лерхI иттлагIча пятилетка диълагIа шу кердача къахьегама толамашца белгалдар.

Республике тIа-тIа шерагIа яржаш латт 1979 шера плани пятилетка диъ шера контрольни заданеши кхоачаш а тIехкхоачаш а яра, экономика деррагача доакъошка бухсоцаш доккхийча хьокхамашка кхачара тIехьара социалистически яхь, тIа-тIа шерагIа яржаш я СССР Лаьрхьарча Совете хоржамаш ду ди керда къахьегама толамаш даьха белгаддe, пятилетка шоай заданеш 1980 шера 22 апреле — В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш кхоачашье аьнна производстве хьалхалаттараша дIайолаь инициатива. Нохч-ГIалгIай АССР болхлой, юрта боахаме къахьегараш, Iилмахой, инженерно-технически балхахойи гIулакххойи чIогIа лоIам болаш ба иттлагIча пятилетка социально-экономически декхараш кхоачашдеча шоашкара доагIеш дола дакъа юкъедахьа, хIаьта 1979 шере ук лохехьара социалистически декхараш тIа а эц:

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний опыт массанахьа а дIайоаржаер, Iилма-технически прогресс сихъяра, къахьегами довл деккеи эргадоахаи тоадара, торонех бизвагIа пайда эцара харда тIа производства эффективности балха дикали ма-мотта айалта Iалаше.

Промышленни продукци маьхала кхоара пятилетка 4 шера план хала хьалха — 20 декабре кхоачашье, шера план 1979 шера 28 декабре чакхъякка, хIаьта производства объемашта пятилетка контрольни заданеша оттадьча доалоншка кхача.

Къахьегама овсарле лаьрхьара шера задани 10 процент тIехкхоачашье а цун чотах тIаккхета промышленни продукци 90 процентал кIезигагIа йоацаш яккха а.

Кертерча производственни фондех доагIа пайда эца, станочни паркаха дукхагIа болх байта, керттерча технологически оборудоване сменноста коэффициент 10 процентал кIезигагIа йоацаш айе.

Интенсивни факторий лорда тIа производство дIахо дегIайовлаер дукъа Iилма практикадара бувзеш чIогIIбара болх дIахо баьхь а Iилма-техника институташца, проектни конструкторски организацешца, дешара заведенешца предприятеша творчески цхьана гIулакхаш леладдара 110 договор да, 95 процентал кIезигагIа йоацаш машиний, оборудоване, приборий, технологически процессий боггьонца керда конструкцеш арахеца кийтье.

Производства технически боарам эргабоалаш тоабара болх дIахо баьхь. Ерригa промышленни предприятеш технически эргалхарен реконструкци арем плана чакхйоахалга дIахо даьха, къахьегама овсарле лаьрхьара коллективий 292 комплексни план, 3000 инженерно-технически болхлой шоай творчески планаш оттаe.

Керда техника, технологи къахьегам Iилман лорда тIа вIашт1ехьбаккхара производства юкъедоаладарех шера 16,5 миллион сом экономически пайда бе, хIаьта рационализаторийи изобретательйи предложенеш юкъейоалларах — 13,4 миллион сом.

Продукце 50 керда тайпа арахеца доладе. Дикала вочтаьбаьккхен Знак яара 57 модели дIаяла. Дикала лакхехьарча категоре изделеш аттестаци е эзача ерригех 25 процентага дIакхачийта.

Ерригача предприятеша боахама договораш тIа ма-яххара оттаьча номенклатура а йолаш нарядегIа продукци доттаьара декхараш кхоачашдеnга Iалаш де. Минеральни удобренеш хьеча предприятешта оборудоваш кIачъяра шера план хьалхарча квартале чакхъякка. Оттаьча заданал цхьа бутт хьалха Малхбузен СибарегIа мехкдаьттадоште технологически оборудоване приборашц дIакхьайта.

Потребителашта пландал совгIа 20 миллион кубически метр газ, 25 эзар тонн лаьххоктанови бензинаш, 30 эзар тонн дизельни доагор, 500 тонн электродни кокс, ЦА-320А яха 5 цементировочни агрегат, 200 тракторий прицеп, 1500 единица электрифицированни инструмент, 400 эзар условни банка консервай, 50 тонн хьайоан даьтта, 95 тонн кахчаш дIакхийта. Пландал совгIа халкъа эша товараш 6,5 миллион сома, царца культурно-бытовой кол-карта эшаш товараш 1928 эзар сома мехьа арахецийта Iалашде.

Кхоамбара режим чIогIIъярен материальни бедалаш доагора-энергетически ресурсех дикагIа пайда эцаран тIехьа къовсам а беарзабеь цун чотах кходе: металл 2100 тонн; условни доагор 50 эзар тонн; электрически энерги 40 миллион киловатт-сахьат; йовхал 200 эзар гигакалори.

Промышленни продукцета дIабода мах плана тIа лаьрхIачул лохагIа хилийтарех 1 миллион сомал кIезигагIа доацаш ахча кходе а 1,5 миллион сома кхи тIа а пайда бе а.

Юрта боахама 1,3 млн. сома материально-технически гIо де.

МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

Республика мехкдаьттахоешн газодобывающи декхар тIаэц:

— пландал совгIа 20 эзар тонн мехкдаьтта, 20 млн. кубически метр газ яккха, 1650 эзар сома мехьа продукци йохка;

— тохаяна буруь тоха кхо мейда кийчье;

— геттара кIоарга буруь тохара кердагIа йола технически технологеш юкъейоалаяра, буруь тохара балхаш вIашт1ехьдоахнлга эргадоахаш тоадара харда тIа пландах совгIа цхьа эзар метр чIоагIIача тIоанашта буруь тоха;

— скважинаш хьалъеча планагIа йоагIа ха 3 процент кIезигье а цун чотах кхы тIа а 2 скважина хьалье;

— «Спутник АМ-40» яха 18 автоматизированни установка юкъейоалае;

— цхьан мехкдаьтта промысланы автоматизаци е;

— мехкдаьттаца цхьана йоагIача газа ресурсех пайда эцарга 95 процентага дIакхоачаде;

— газ чакхйоахача заводий низалех пайда эцара эффективность 100 процентага кхоачаш айе; продукце керда ши тайпа карадерзаде;

— доагора-энергетически ресурсех дикагIа пайда эцаре чотах кхое: электроэнерги 9,2 миллион киловатт-сахьат, йовхал — 30 эзар гигакалори, условни доагор 7800 тонн.

МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧА, МЕХКДАЬТТАХИМИЧЕСКИИ МИКРОБИОЛОГИЧЕСКИИ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

Республика мехкдаьтта чакхдоахараша, мехкдаьтта химикаша, микробиологаша декхар тIаэц:

— мехкдаьтта чакхдоахаргга массех млн. тоннага дIакхачийта, мехкдаьтта хьалхагIа чакхдоахача установкаш тIа мехкдаьтта сийрда продукташ хьакъоастеэта йоаценциалагара 85 процентал лохагIа ца хулийтта Iалашде а пландал совгIа 7 млн. сома продукци маьхала яккха а;

— пландал совгIа 25 эзар тонн лаьххоктанови бензинаш, 30 эзар тонн дизельни доагор, 500 тонн электродни кокс, 2300 тонн кремниксаш, 400 тонн растворителаш арахеца;

— «Грознефтеоргсинтез» объединене гIолла къахьегама овсарле 3,3 процент тIаккхетийта;

— плана тIа лаьрхIачул продукцета дIабода мах лохбарах 600 эзар сом кходе;

— дикала качествалаьккхен Знак яара аттестаци йита продуктий 15 тайпа дIадала, дикала качествалаьккхен Знак йола продукци 1 миллион сома арахеца;

— доагора-энергетически ресурсех дикагIа пайда эцаре чотах кхое: электроэнерги — 30 млн. киловатт-сахьат, условни доагор — 40 эзар тонн, йовхал энерги — 200 эзар гигакалори;

ЭЛОУ-АВТ. ЭЛОУ яха установка болх бе йолайийта;

— культурно-бытовой кол-карта эшаш товараш 5 процент дукхагIа арахеца.

«ГРОЗЭНЕРГО» РАЙОННИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

Энергетикаша декхар тIаэц:

— продукци маьхала кхоара 4 шера план энергетикаша — 1979 шера 22 декабре кхоачашье;

— доагора-энергетически ресурсех дикагIа пайда эцаре чотах 2900 тонн условни доагори 2 миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхое.

МАШИНОСТРОЕНЕИ МЕТАЛЛООБРАБОТКЕИ ГIОЛЛА

— Производства 4 шера план хала хьалха кхоачаш а яь шера пландал совгIа 1 млн. сома тайп-тайпара продукци маьхала яккха;

— къахьегама овсарле тIаккхетийтара шера задани 12 процент тIехкхоачашье; тIаккхетача продукцех 80 процент цун чотах хилийта;

— арахецача машиний, приборий, оборудоване технически боарам айбе, дикала качествалаьккхен Знак яара аттестаци е 6 модели дIаяла, ук 53-нега дIакхачийта, производства ерригача продукцена юкъе дикала лакхехьара категори яр 17 процент хилийта.

— «ИттлагIча пятилеткана — лакха эффективни техника» яхача денназагIа яхь дIахо дIаяхьа, 35-наь кIезигагIа доацаш оборудоване, машиний, автоматизированни системай, тайп-тайпарча приборий продукце керда, прогрессивнигIа дола тайпаш карадерзаде, царца ВНКА-1 яха насосно-компрессорни агрегат, П-231, П-138 яха гирашни подъемникаш, ИЭ-1034 яха электросверлильни машина, ЭР-12МI яха электрографически аппарат, мехкдаьтта хьадеча автоматически урхалени яра экспериментальни система, «Гилле» яха радиоприемникаш «Шоайлавеф» яха электрофонаш серийно арахеца;

— кердача техника 65 тайпех 60-наь совгIа прогрессивни технологически процесси производствана юкъейоалае, къахьегам Iилман лорда тIа вIашт1ехьбаккхара 150 мероприяти чакхъякка. Рационализаторийи изобретательйи предложенеш производствана юкъейоалларах шера 850 эзар сом экономически пайда бе;

— дикагIа пайда эцара чотах 2100 тонн Iаьржа сийрда бос болаш металлаш, 1970 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 700 тонн условни доагор, 2960 гигакалори йовхал кхое.

ЯЙГАЧЕИ КХАЧАНИ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

Яйгачи кхачани промышленносте болхлоша декхар тIаэц:

— халкъа эша товараш пландал совгIа 7 миллион сома дохка;

— дикала качествалаьккхен Знак яара тайгача хIамай 43 модели дулха-шурай промышленносте продукце 3 тайпа дIадала;

— швейни объединене маьхала йоахача ерригача продукцех лакхехьарча дикала категорех 20,7 процент хилийта;

— 58 эзар квадратни метр кIадани 150 эзар квадратни дециметр хромтелата товараш кходе, кхоачача бедарах 28 эзар тайга хIамаш 4,5 эзар зар кога гIирсех хьабе;

— кхачи промышленноста продукце 7 керда тайпа карадерзаде.

ДАХЧАН ХIАМАШ ЕЧЕИ МОТТИГЕРЧЕИ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

Дахчан хIамаш еча промышленносте болхлоша декхар тIаэц:

— пландах совгIа 250 эзар сома продукци йохка. Арахецача продукцеге дIабода мах лахбе, 50 эзар сома бедал кхое а пландал совгIа 50 эзар сом пайда бе а.

Моттигерча промышленносте болхлоша декхар тIаэц:

— пландал совгIа 300 эзар сома продукци йохка, цунца халкъа эша товараш — 200 эзар сома;

— дIадодер кIезигде а пландал совгIа 50 эзар сом пайда бе а;

— 31 тайпа кIезигагIа доацаш керда изделеш карадерзае;

— дикала качествалаьккхен Знак яара тайгача хIамай 3 тайпа дIадала.

ГIИШЛОШЪЕЧА ГIОЛЛА

Эффективности балха дикали айра, къахьегам дикагIа вIашт1ехьбаккхара, дикагIа йола методаш юкъейоалаяра лорда тIа республика гIишлошъераша декхар тIаэц:

— хьалъеш йола объекташ болх бе дIалуьга сиха. Подрядни балхий план 27 декабре кхоачашье, оттаьча заданел совгIа 3 миллион сома гIишлой-монтажни балхаш де;

— чакхъяхача йола гIишлош 50 миллион сома кIезигагIа хилийта. ДIахьа воча объекташка керттера материальни [illegible];

— хана хьалха, СССР кердача Конституце ши шу дузаш наха чубаха цIенош, деша дака ха йоацача берий учрежденеш, унахцIено лораяра объекташ гIишлошъяра шоай производственни базаш хьалъяра шера хьокхаль средстваш карерзае;

— Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дузаш ЭЛОУ-АВТ яхача установка комплексе хьалъечаре гIишлой-монтажни балхаш чакхдаха а г. Грознера Бата ЦIа болх бе доллауоргдолаш дIадала а;

— лохехьарча боахама расчете 150-наь кIезигагIа йоацаш бригадаш хлен бригадни подряда методах гIишлой-монтажни балхех 25 процент де;

— оттаьча заданел совгIа 500 квартира газ чуйилле, 5 километр газони 3 километр хини сетеш яхка;

— гIишлой-монтажни балхий дикал айе, дIалуча объектех «дикеи» «тIехдикеи» мах беш 80 процентал кIезигагIа йоацаши дIаяла, царна социальтбата ерригa объекташ [illegible];

— торонех дикагIа пайда эцара чотах кходе: металл — 1000 тонн, цемент — 400 тонн, хьу — 1000 кубически метр.

Ростовчанашна дIадоаладьр тьалловцаш гIишлошъечар декхар тIаэц подрядни балхий планаш кхоачашъяра тIехьабусараш боацаш болх бе.

ТРАНСПОРТЕИ БУВЗАМЕИ ГIОЛЛА

Машинашьяьча Грознески отделене коллектива декхар тIаэц:

— республика предприятей тIа-тIа дукхагIа хула мохьаш дIа-юха кхухьаргга Iалашде, пассажираш дIа-юха кхуьлар тоаде, бахача наха эша транспортни гIулакхаш дикагIа де;

— хана хьалха, 30 декабре мохьаш кхухьара 1979 шера план кхоачашье а кхы тIа а 65 эзар тонн мохьаш дIадаьха а, грузооборота задани 16 миллион тонно-километра тIехкхоачашье;

— бена нуъь тIаьбола 8 эзар вагон дIа а йига цар тIа боараша совгIа 3 миллион гартта тонн мохьаш дIадаьха;

— дIа-юха левача составех дикагIа пайда эцара, ленинградски транспортникий, Челябински областа промышленни машинальъяьен предприятей балха опыт шерра дIайоржаара чотах халкъа боахама шера 2 эзар вагон мукъадекка.

Юкъа пайда эцара транспорта автомобилистанаш декхар тIаэц:

— шера план 30 декабре чакхъякка, пайда боацаш мохьаш дIа-юха кхухьаргга мохьаш тIадоттали Iодоссадеш автомобилаш сеца лоттаьлен кIезигде а оттаьча заданел грузооборот, цхьа миллион тонно-километр дукхагIа кулга Iалашде а;

— пассажирооборота план 3,2 миллион пассажиро-километра 100 эзар мах боахача километраш тIехкхоачашье.

Грознески аэропорта коллектива декхар тIаэц:

— пассажираш мохьаши дIа-юха кхухьара 1979 шера план хана хьалха, 28 декабре, чакхъякка, заданел совгIа 2 эзар пассажир дIа-юха вига, цара гIулакхаш дикагIа де;

— кхы тIа 10 эзар гектар юртбоахама культурашта обработка е.

Бувзама предприятей болхлоша декхар тIаэц:

— бувзама средствашца гIулакх деро задани 100 эзар сома тIехкхоачашье;

— пландал совгIа 50 эзар сом кходе продукцеш дIабода мах кIезигбара чотах;

— Грозный — Знаменское — МагIадбик бувзама кабельни лини уплотнене система юкъе а йоалаеш. Грозный — Новый-Юрт радиолинейни дики болх бе йолаялийта, «Контейнер» яха радиорелейни телефона бувзама аппаратура кхы тIа а 9 лоставагIа болх бе йолаялийта.

ЮРТА БОАХАМЕ ГIОЛЛА

Лаьттах, техникех кхы а дикагIа пайда эцара, производства технологи къахьегам вIашт1ехьбаккхара эргадоахаш тоадара чотах юрта боахама балхахоша декхар тIаэц:

— ялата культурай хьуакъам гектара тIара 23 центнерга дIакхачийта, хIаьта цу 510 эзар тонн гулде;

— паччахьалкхенга 150 эзар тонн ялат, 190 эзар тонн жекара свеклаш, 145 эзар тонн баьцадаараш, 110 эзар тонн комеаш, 63 эзар тонн сом, 8,5 эзар тонн коартолаш, 2,7 эзар тонн доггьадаь тхьамка дохка;

— юкъера лаьрхIача IаттагIара 2160 кг. шура, кхача хIара лотама тIехьара 205 фуъ, хIара устагIана тIера 4,4 кг. тха даккха;

— дийна хьайбаш эечи дулх доаккхалга 35 эзар тоннага, шура 112 эзар тоннага, фуаш 105 миллионага, тха 2950 тоннага дIакхачийта;

— боахама ерригача категорашкара паччахьалкхенга 38,8 эзар тонн дулх, 91 эзар тонн шура, 66 миллион фуъ, 4500 тонн тха дохка.

ТОРГОВЛЕ, ЮКЪАРЧА КХАЧАН, БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРЕИ КОММУНАЛЬНИ БОАХАМЕИ ГIОЛЛА

Торговле, юкъарча кхачан, бытовой гIулакхаш дарей коммунальни боахамеи предприятей организацей коллективаша вIашт1ехьдоаккхаргда бена мах товарашца бытовой гIулакхашцаи дикагIа Iалашбелга, царна дола доле гIулакхаш дикагIеи культурнегIеи дерга.

Торговле предприятеша декхар тIаэц:

— розничны товарооборота шера план хана 3 де хьалха кхоачашье, самообслуживане хьисане товараш дохкара госторговле 49 а потребкооперацe 75 а процентага дIакхачийта, хIаьта расфасовани хьисане сома баьцадараш дохкарга шера 5 эзар тоннага дIакхачийта;

— нах бахача районашкен предприятешкен хьалхе а леннеш дIа а нйдеш товараш дохка кхы тIа а 20 отдел, 7 тикен кулинаре отделаш хьелла.

Бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятей коллективаша декхар тIаэц:

— бытовой гIулакхаш дара шера план 29 декабре кхоачашье, бахача наха пландал совгIа 70 эзар сома гIулакхаш де;

— бахача наха гIулакхаш деча 11-наь кIезигагIа йоацаш керда тайпан формаш юкъейоалае, 1978 шерeца кийсдинга къахьегама овсарле тIаккхетара план 6,3 процент тIехкхоачашье;

— бахача наха деча гIулакхашна дIадодер кIезигде а пландал совгIа 6 эзар сом пайда бе а.

Жилищно-коммунальни боахама министерства предприятейи службейи болхлоша декхар тIаэц:

— пландал совгIа 1100 эзар сома коммунальни гIулакхаш де;

— нах бахача цIеношта капитальни ремонт ярен героданаш кхайола нах баха моттигаш тоаяра дийнтка йоаца оссигновенеш караерзарен шера план 28 декабре, хIаьта капитальни гIишлошъяра 25 декабре кхоачашье;

— пландал совгIа горэлектротранспортаца 250 эзар пассажир дIа-юха вига, 900 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое.

ХАЛКЪА ДЕШАРЕ, УНАХЦIЕНО ЛОРАЕЧА, КУЛЬТУРЕ ГIОЛЛА

Халкъа дешара, унахцIено лораяра, культуре болхлоша декхар тIаэц:

— кагирхой массане а юкъара юкъера дешар эргадоахаш тоаде а дегIадоаладе а. Къахьегам безаш кагирхой хьалкхебара дешархой производственни бригадай, школьни лесничествай, къахьегамен салаIарен лагерий общественно-пайданерча балха 120 эзарнал кIезигагIа доацаш дешархо юкъеоза. Тайп-тайпарча профессей разрядаш а луш юкъера школаш йоаха 2500 дешархо профессионально [illegible]

— бахача наха медицински гIулакх дикагIа де;

— культпросветучреждений балха боарам айбе, самодеятельни халкъа кхоллам дIахо дегIабоагIалга Iалашде;

республика городашкен районашкен 5 кхин кинопloщадка хьалъе, кхы тIа а 6 киноустановка хьелла, 3 клуб хьалъякка, 4600 спектакли концерти оттаде, царех юрташка къахьегараша — 2500, 1 миллионал кIезигагIа боацача зрителашта гIулакх де;

— кино хьокхара деррагача хьокхамашта йола план 1979 шера 27 декабре кхоачашье;

— спортивно-массови болх шерагIа боаржабе, физически культура коллективай балха боарам айбе, 1979 шера СССР спорта 21 мастер, спорта мастерала кандидат — 436, 1 разряда 840 спортсмен, массови разрядий 33654 спортсмен, ГТО комплекса 33018 значкист кийчье.

Ленински Центральни Комитета, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаьрхьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керте латтача КПСС ЦК Политбюрона тешаш лу оаха, Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша, Къилбаседа Кавказа вежарашха йоача автономни республикай Херсонски областен къахьегама коллективашцара яхь дегIа а кхувлаш, КПСС XXV съездо оттаь экономически социальни программе мехаре чакхъяккхара де мел дезар дергдоларах, 1979 шера бIартчача пятилеткан заданеш толамо кхоачаш а тIехкхоачаш а ергa Iалашдергдоларах.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ ТIАЙИЦАД НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПРЕДПРИЯТЕШКЕИ ОРГАНИЗАЦЕШКЕИ, КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ, РЕСПУБЛИКАНСКИ ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕ. ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАША ДАКЪА А ЛОАЦАШ.

Агитпункт болх беш я

СССР Лакхехьарча Советe деча хоржамашта кийчо яра болх боаржабеш я Назрановски районий культура ЦIагIарча агитпункта коллектив. 36 агитатор чувоагIа цар агитколлективана. Агитпункте йолаш я участкай схема, дежурство лелаяра графики, баь болх дIаязбеш дола журнал. «СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш деха — дерригача халкъа гIуллакх» яха доза вIаштIехьаьнкка стенд а я укхаза. ХIанз кхы а харжархой спискашка хьажаш, уж вIаштIехьйоахаш ба агитатораш. Цул совгIа шоашта тIачIоагIаьча участкашка агитационно-массови болх беш а ба уж.

СУРТА ТIА: агитпункта хьинар доладагIа бола агитатораш (аьрдехьара аьттехьа): Дударова Хьусена Лида, Торшева Аюпа Лиза, Альмурзиева Мухтара Зина шоай болха хьакъехьа дагабоалаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Советски демократи

ДЕПУТАТА НАКАЗ ДЕННАД

СССР кердача Конституце тIа дукхаьашха дIаяздьяй харжархой наказех йола положени. 102 статья тIа аьнад: «Харжархоша шоай депутаташта наказаш тела». Конституце из положени Белоруссе мишта кхоачашдю хьажа АПН корреспондента Анатолий Ступа ейнача интервью тIа Белорусски ССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитела Владимир Лобахока.

— Харжархоша депутаташта наказаш телга хьалха а хиннад вай хоржамий системе. Амма хIанз царех конституционни норма яьй. Кердача Конституце чIоагIдаьд тIеххьарча иттаж шерашка хинна хувцамаш. ХIаьта цу хувцамашта юкъера кертердар — социалистически демократи кIоаргъялар.

Вахара хьалъехкед, харжархой наказаш бахача наха паччахьалкхен гIуланкхашта доалдара юкъе даиъа лаццара лоархIаме форма хилар. Цу дукхьа чIоагIъяьй яз Конституце тIа а. Iаьдала органий депутаташта телача наказашка гIолла шоай доIам, шоаш дIадекараш, бахача наьха къаьст-къаьстача группай а дерригача общества а хьаштаж дIакхайкаде торо я советски наьха.

— МалагIа проблемаш дукхагIа я наказашна: дерригача обществана лоархIаме яраш е цхьан города, юрта, улица яраш я?

— Эттара хьалха, хоаш долтта тайпара, из дувзаденна да Iаьдала малагIча органа депутат ва доржар яхача дешаца. Республика Лакхехьарча Совета депутата тела наказаш масштаб йоаккхагIа йолаш хул, моттигерча Iаьдала органа депутата теларел. Юкъара тенденция укх тайпара я: хоржамашкара хоржамашка наказаш тоахханегIа хулаш доагIа. Цар дукхагIа уеттаю дерригача паччахьалкхенна лоархIаме йола проблемаш. Иштта, республике эттара тIехьагIа хержача моттигашкарча Советий депутаташта деннача 20 эзар наказа юкъе 40 процент гаргга дараш общественни производства эффективность лакхъяра, ресурсех кхетамца пайда эцара, иштта кхьча цу тайперча дешашта хетадаьдар. Цунца цхьана хоалуш кIезигденнад хIара денаарча наказах дараш. Масала, кIезига да харжархой чубахаче моттигий хьалаш тоадерах дола наказаш. Цун бахьан да тIеххьарча итт шера Белоруссе цхьа миллион гаргга квартираш хьалъяь хилар. 4,5 миллион саг кердача квартирашка чу а хоаш.

— **Республика Госплане сона гойтер хьанка хьачудена наказаш. Царех дукхахдараш шерен хие шерен дIаяхиш уеттаеш терахаш да. Дуцаж фу наказаш да уж.**

— Дилла а Госплане дIачутела наказаш дукха материальни ресурсаш ахча, къахьетам дIа а бахийта кхоачашде дезараш да. Цун специалисташа оал хIара царех предложенияка фу де йиш я, йолаш йола торонаш терийл а йий.

Дилла а долашдар да, харжархой наказаш экономически а социально а дегIадхара плана дагьа а хиле дIаотташ хилар. Цкъаза из бахьан долаш оттаеш латтача планашта лоархIаме корректировка а езаш моттигаш нийслу. Цу тайпарча практико торо хулийт хувцалуш дола хьалаш сихагIа терхалде бехача наха ишарий дикагIа йоакхо е, гIалаташ ца де.

— **КIезига средствой [illegible] наказаш кхоачашдера. Мичара уж уж?**

— Конституце халкъа депутатий Советашта тIедиллад харжархой наказаш экономически социальнои дегIадхара планаш уеттаеш меттел бюджет оттаеш а терийл дар. Из ба финансироване хьалхара хьаст. Пайда яц бюджета доходий даиъа хьонхамаш тIеххоачашдара е дIадодар кIезигдара чотах хьахиначa средстваш а.

Шерра яьржай цу гIуллакха юкъе предприятей средстваш уваара практика а. Дерригача довзоп тIа Iаьдал дезза шоай бе доаллача моттигерча Советашта Конституце бокъо ериай цар белха. Къаьстта цун бехача наха эшараш Iалашдарца дувзаденнача даькъа координаци е а тIахьожам лоаттабе а. Иштта, масала, Барановически городской Совето харжархой наказех технически хийгухдерг хьалхьара (гонахьара го лорабара мероприятешта) юкъеазар алх предприяте средстваш. ТIеххьарча пхьа шера цу хьисапе кхоачашдаьд республике кхоалагIа дакъа совгIа наказаш, 200 миллион совгIа сом дIа а дохийташ.

— **Харжархой наказаш кхоачашдер — Iаьдала органаш уж хиларех тарра Советий декхар. Фу де деза из наказ шийна деннача депутато?**

— Депутаташа решенеш тIаийна да [?]еш, уж кхоачашъелга вIаштIехьа а доаиж, тIахьожам лоаттабу уж чакхъяхара. Наказаш кхоачашдара йоакхо елга — закона чIоагIдаь депутата декхар. Конституце депутата статусех долча законо бокъо ду цунна, харжархой доIам кхоачашйора хьинаре оарцагIвала. Лоацца аьлча, цун хьинарах, тIагIорта лоархIавеш хиларах тийша дукха да.

Беррига вай депутаташ цу е вокх моттиге балхаш деш ба — паччахьалкхен поста тIа, заводской цехе е колхозах ферме. ХIаьта бокъонаши декхараши массане а цхьатарре да. Наьарча постаген званеги тьежжа доацаш. Из кийско Конституце гаранти еннец хIара депутата бу болх массанена а бовзаш хиларо, из харжархой тIахьожама кIал а царна отчет яла езаш а хиларо чIоагIъяьй я. Депутат декхарийла ва шийн балхах а Совета балхах а (моттигерча Совета депутат, масала, шера юкъаенел кIезигагIа доацаш) бахача наха хьалхашка а. ХIаьта иштта шо кандидатала оттаваьча коллективанем общественни организацешта хьалхашка а отчеташ е. Харжархой тешам бовбаь депутат къаштдолчча хана юхваккха а цун метта кхывар харжа а йиш я цар.

— **ДIадахача аьхки Белоруссии ССР Лакхехьарча Совета сесе байцар республика халкъа депутатий Советий болх, харжархой наказаш а чулоацаш. Миштта иэк бар цу балха?**

— Из доаш оттадаьча хана харжархоша 1975 шера моттигера Советаш хоржаш деннараш 94 процента 1977 шера декъарех ахаиц кхоачашдаьдар. Наказаш кхоачашдар бахьан долаш республике хьалъяьй бIаьш школаши медицински учрежденеши, доккхий балхаш даьд гонахье уназцIена яра, городаши юрташи тоаяра, иштта кхы дIахо.

Из доаш дувцаро гIо дир иштта кхоачамбоацараш гучадаха, царна анализ е а наказашдара балхаш тоадара наькъаш белгалдаха а.

(АПН).

МИНИСТРАША ХАРЖАРХОШКА ДУВЦ

Дукха хан яр 25 январе саренха Грозненски производственни «Оргтехника» объединене культура ЦIагIа «Электроприбор», «Трансмаш» заводий, «Союзавтоматстром» опытни завода НПО 500 совгIа къахьегамхо венавар цига республика тайп-тайпарча министерствай ведомствай кулгалхошца вIашагIкхета.

СССР Лакхехьарча Совете хулаш дола хоржамаш дара Старопромысловски района № 153 (153) 23 йолча участка харжархошта хьалхашка шоай тайпара отчет йир Нохч-ГIалгIай АССР уназцIено лораяра министра Михаил Петрович Катнова, социальни Iалашон министра Петр Дмитриевич Лопатина, жилищно-коммунальни боахама министра заместитела Григорий Ильич Шадуре. Нохч-ГIалгIай АССР наха бытовой гIуланкхаш дара министра заместитела Албастов Абой ИбрахIима торговле министра заместитела Евлоев Мухтара Джабраьила.

Къахьегамхоша боахача безамца ладийгIар заводтой хьалхашта дийцача республике халкъа боахама ерригача отраслениа хиначa динача хувцамашка, царга дукха хаттараш дир дIахо йодача хана де аьрхIарехи дегIаадарахи лаьца. М. П. Катнова дийцар укх тIеххьарча хана республике бIаргашта, доагама дарба дара, инфаркти, эндокринологически, травматологически отделенеш санна йола дарба дара специализированни учрежденеш хьеллархь лаьца. Укх гаргтарча хана Грозне болх бе долалургда керда 120 моттиг йола бераш ду цIа. ХIаьта Старопромысловски районе 600 меттиг латтаж йола республике дикагIйола хIайзара больница йолаш я.

Нохч-ГIалгIайчене уназцIено лораеита дIахо йодача хана тоалургхилар хьахьокх дукхьал укх шера вай дарба дара учрежденеш 1 миллион 300 эзарий сома мьаха кердача медицински техникаца Iалашъергхиларо. ХIара шера санна, укх шера а Орджоникидзерча, Махачкалерча, Астраханерча, Ростоверча, Ставрополерча, шкхе кхьача городашкарча институтий выпускникаш, кьовла лореш боагIаргба цайнйта балха.

Ала деза, наха медицински гIуланкх дар боагIечи боарам тIа дакхара дерригa даь даьхнадац хIанза. Из бакъду йоазонца а нешта а М. П. Катновга даьча хаттараша. ВIашагIкхетаре дакъа лоацараша раьза боацаш дувцар медицински учрежденешка гIулакх хьа ца кхоачаш, кадраш ца тоъаш ца хиларах.

Нохч-ГIалгIай АССР социальни Iалашон министра П. Д. Лопатина гулбеннараш та дийцар Советски паччахьалкхено тIемсн къахьегамсх инвалидий, пенсионерий, къабеннача наьха еча йоанхонах лаьца.

Къахьегама ветераний еча йоанхонна гуччахьаро масал да дIадахача шера РСФСР-е хьалхара моттиг лаьцха Старопромысловски районе къабеннача наьха интернат хьаеллар.

П. Д. Лопатинга а кIезига хаттараш даьдар [illegible] Iалайнарах, сьлаIара цIенонна, санаторешка путевкаш дIаярах, инвалиданта машинаш, [illegible] дьосташ хиларах лаьца.

Цига хьоаьш мел даьча хаттарашта [illegible] жоп дел дар министра.

Безамца ладийгIар цига хиннараша Нохч-ГIалгIай АССР жилищно-коммунальни боахама министра заместитела Г. И. Шадуре даьча къамаьлага. Цо дийцар вай город хозлуш, дегIаухаш хиларах. Къаьстта белгалдьякхар цо Старопромысловски района коммунальни боахама хьал, цун дIахора перспектива.

Ала деза, цу оратора а дийцар цхьайолча критически замечанешта жоп тела. Царех дар котельне болх нийса ца леларах, электроэнергеца Iалашо во ярах, городской транспортах лаьца.

Дега тоам хинна тIайицар вIашагIкхетаре хиннараша укх шера города центрера Иванова городоне [illegible] троллейбусаш ухарга аьнна Г. И. Шадуре баь хоам. Цу гIуллакхо шеко йоацаш гIо дергда городской транспорта болх тоаберга.

Шоашта критика а еш дIадоладир шийн къамаьл Нохч-ГIалгIай АССР наха бытовой гIуланкх дара министра заместитела Н. А. Албастова. Аьлча кхоачам ба вай республике наха бытовой гIулакхаш дара Российски Федераце гIолла 63 моттиг мара ца лоацаш хилар. Цу гIуллакхо декхарейла ву наха ду гIуланкхаш чIогIа тоаде.

Старопромысловски районе керда быта цIа хьалде лерхI. ХIанзале вIашагIъехка я цветной телевизораш тоаяра, арахьара антеннаш хьалйогIара специализированни бригадаш, хIаьта кIезига балхаш дьдиц кога гIирс, бытовой прибораш, металлокаделеш тоаеча мастерской болх тоабара.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш хиннараша ногадир бытовой гIулакх дара пункташ предприятешка хьаеллелга, тайп-тайпарча мастерской балха графикаш наха гIойленагIа хургйолча тайпара оттаелга.

Теркаш тIаоаш дар Нохч-ГIалгIай АССР торговле министра заместитела Д. М. Евлоева даь къамаьл а. Цо, торговле болхлой дикача гIуланкхашца цхьана, дийцар цар белхтоххам ланхбе безилгах лаьца. Керттера декхар дувзаденна да хIанз а хулаш долча кхоачамбоацарашца, общественносто а министерства инспектораша а тьовсам лоаттабарца. Уж кхоачамбоацараш да наха гIуланкхаш лелара дар, тайп-тайпара товараш ца тоъаш хилар, иштта кхыдола йийархой берам боабеш дола гIуланкхаш.

Евлоева ма-аллара, спеку[illegible] лоаттабар дукха укх шера Петропавловски шоссена лаьла юха а тIамаш йоаха рынок хьелла лаьрхIад. Бакъда, спекулянц ца лелайтара чIоагIа тIахьожам лоаттабергба цига.

Из вIашагIкхетар чIоагIа эшаш пайдаеш дар. Цига хиншачар могадир уж вIашагIкхетараш каст-каста делга.

А. ТОЧИЕВ.

«Кударинский» совхоза автомобилисташ бIаьстан балхайнта шоай техника кийчъеш ба укх деношка.

СУРТА ТIА: дикагIйола механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) Газимаев Увайс, Цицаев Ахьмад, Батиншев Рашид.

Я. ЦУЕВА сурт.

IАЛАМ — АДАМЛЕН РУЗКЪА

ХIАРАНЕ ДЕКХАР

Iалам лорадар — вай мехка дерригача халкъа хьгьара гIуллакх да. «ХIанзарча а хьатIахургдолча а воадлий гIуллакха СССР-е дика дарг доаца гIулакхаш ду лаьттий пун ченаш, тIайоален садоален хIамаш лорадра а Iилман лардa тIа, кхон беш царех пайда эцара а, фон хийн цIена лоаттадара. Iалама рузкъа дебаделга Iалашдараи сага гонахьара Iалам тоадаран» — аьнад СССР Конституце 18-ча статья тIа.

Iалама моттигаш лораяраш царех пайда эцареж формаш бе-бе я. Вай республике укх тIеххьарча шерашка Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советo соцамаш а даь, 300 эзар гектар совгIа моттиг чулоацаш хьаяьй массехк заказники (кIанзарчоа яраш а массаза хургьяраш а) город Грозненa гонахьа баьццара лонен. Уж да пайдаба оакхарийн оалхазараши лорадар, дебадар, кхедар, къахьегамхошта салаIа хьаяпш хилийтар дукха къаьстта лореш дола доазонаш.

Йоккха еце а, барт тайпа. 9 сагах латтаж йола коллектив я заказнике болх беш яр. Цар декхарашта юкъедоагIа ширача замалахьара памятникаш лорадеелех биотехнически мероприятеш бIарчча комплекс чакхйоаккхалген. Цу комплексана юкъедсагIа: толха ца яйтаж моттигаш лораелга, зуламеча оакхарашца, кьовсам лоаттабелга, хьайбаш кхоабелга. Из чакхйоакх чаратьяла метаргдола оакхарий, царна даьгIенаш тоалрeи аьттув боаца хьалаш дIададарен наькъаца, дебадар дукха.

Республике къахьагIча охотоведех цаI волча воккхагIча охотоведо А. Э. Парагульгова хаддийна кулгалдеш йолча заказника агрески состава хьалхайча йаахьегамах доккха беркат доал. Заказник хьаьнча хана деш чаратьяла лаьрхIача хьайбайн оалхазарийн дерригa кертера тайпаш шоза — кхоза дукхагIа хиннад. Къаьстта дукхагIа дийбад хьахаж, мосараш, лийгаш, халаш. Арахьара тIадоаладаь акха нетерий мехкал ца хулаж дика дIаIемад заказнике, дика цебаш латт уж.

Iалам лорадара къаьстта лоархIаме я Нохч-ГIалгIай АССР-ея РСФСР-ен Министрий Советаша соцамаш дарца 1971 шера хьаь республиканска (РСФСР) лоархIамеча «Нохч-ГIалгIай» яха паччахьалкхен комплексни заказник. Из заказник Сунженски Назрановски районий лакхача доламий къулбехьарча даькъа тIа улла 80 эзар гектар гаргга моттиг дIа а лоацаш. Заказника хержа моттиг чIоагIа аьттув болаш лархIа метаргйолаш я. Из я довкъаши бердаш, ораш а аьлеш а долаш йола, хин [illegible] моттиг. Шаьра йоацаш, лаьттагIара тIайоала хIамаш (хьу, баьццаш, даьгIенаш) бе-бе хиларах дукха гулденнад укхаза оалхазараши оакхарийн. Уж 307 тайпара да.

Iалаьмате дукхача тайпара я лаьттагIара тIайоала хIамаш. Алхха дахчий тайпа 19 да. Реликтови яраш а я — гурийн копытень, къоахи, гIалгIай бодиг, кавказски пхьа, кавказски муш, кимраш; акха цу моттигашка мара хулаш йоаца гаьнаш — жебер, береза Роззе, кхыяраш. Укхаза заново къаьстта лораеш Шеча Книжкала[?] юкъейнхьан йола фауней флорен — акха газа, мосар, цIокъ, акха москал; гаьнаш: база, корсам, рябина, гречески береза, кхыяраш.

Сага гIуланкхаж кIезига лийнача моттиге йилла лаказник дукхача гIуланкхашта лаьрхIа я. Из я чарахьала-промыслана лаьрхIа оакхарийн пайдане фауней кхоаба къаьстта моттиг. Массе тайпарчен диначеи баьцех товенача даьгIенаша аьттув бола хьалаш нийсдаьд хьах, мосар, лийг, хал, ча, акха уст, акха котам, акха москал, моаш, кхыдараш дебара.

Кертерча Кавказа доалий дукъа йистерча доккъашка уллача заказника территоре тIа гIолла чакхдоал вай республикерта нах бахача моттигашка эттара дукхагIа хий лоаттадеш дола Iарм-Хи, Эса, Фортанга. Цудукъа хин лорадаре а Iалаьмате боккхача лоархIаме я заказник. Цуна гIо ду ирача боешкарча хьунаша боеш тIаьда лоаттаярцен хига йоза а яйташ Iо ца кхахьийтарцен.

Заказника доазонех чукъара ширача замалахьара памятникаш — нах чубаьхача гIалкйн вIовнийн бIарчча комплексаш, малхара кашаш, ягацаш юкъерча бIаьшерашкарча вайнаьха архитектурах зодчествах шедевраш. Гонахьарча Iаламца цхьа хоза тарлуш хиларах цо шера хьекхеллача санна петалу уж [illegible].

Лакхе мел дийцачох тула да, шийн тайпара кIезига йола из Iалама комплекс бIарчча лоаттаелга Iалашдар мел лоархIаме да. Iалам лорд[?] ра хIанзара форма вIалла еттехьа а кхоачамбеш яц, хIанз аьлча, заказника режимо шугъа ду боахама гIуланкхаш леладе, шоай доазув долаш уж дале а. Дукха шерах хьалхагIа деиз хьу хьокхаш я паччахьалкхен заказнике. Хьокхар, керттерча даьтье, сом луш йола пон я (укх тIеххьарча хана кхыметтел заказникерча тIакхача хана йолча моттигашка а). Юха метта оттадулургдоацаш зе ду акхача хьайбай доакъара базна а воата бIарчча Iалама а.

ВIаьстен - акхаш [illegible] лаькъа акха хьайбаш оалхазараши дебача хана — доман даьгIеншна тIаьх-тIехьа дукхагIа доажаду колхозийн совхозийн доахан (тIехьа жIалеш а долаш!) Цу гIуланкхо оалхазарий бIенаш доккхаду, нIоргаш йоаю, акха хьайбаш лела моттигаш кIезигъю, пайданеча оакхарий доакъара база хIалакъю, башха-дика баьцаш йоаю. Доахан латтача моттигашна когаш тIабеттаж уж хIалак а еш, царна меттел тIаоал юаш йоаца баьцаш: жIале ниттаж, шурбаI, кхыраш.

Цхьанна а тайпара бехкадо хила йиш йоацаш да дIахо йодача хана а чIоагIа эстетически, культурни, исторически маьхе йолча архитектурни комплексашта гонахье гIолла а юхе а доахан лоттаду моттигаш херакилга.

Боахама гIуланкхашта пайда эцаргбоацаш из территори мукъайнхар, цуж шийн тайпара хоза Iалама комплекс кIал ца ютаж лорадар — хIанзарчен хьатIакхургдолчен поколенешта чIоагIа наькъадаргдолаш гIулакх да. Укхаза заповедник хьаярца дика доцаргдар масса оагIорахьара Iалам лорадара а «Iалам чIоагIагIа лорадарах Iалама ресурсех пайда дикагIа эцарах кхы тIа а де дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советон баь соцам кхоачашдере а гIулакха юкъе.

В. АРСАМАКОВ, «Нохч-ГIалгIай» госзаповедника болхло.

СУРТА ТIА: [illegible]

ДукхагIа терко е Iалам лорадара

КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Советo 1972 шера 19 октябре лоархIаме соцам тIаийцар «Iалам лорадар чIоагIдарахи Iалама ресурсех пайда эцар тоадарахи». Из соцам халкъа боахама массадолча доакъошна кулгалдара керттера документ лоархIаш да гонахьара Iалам лорадеча лоацача дакъе.

Цу документагара хьехам а эцаш «Грознефть» объединене цахаддаш тергаме лоаттаду гонахьара Iалам лорадара дешаш.

ТIеххьарча хана цу даькъе объединене предприятешка хоадамболлаш бола болх чакхбаьккхаб.

Массайолча предприятешка хIара шера оттаю Iалам лорадарах цун ресурсех кхом беш пайда эцарах тIасрзаьнь мероприятеш. Уж чакхъяхара тIехьа тIахьожам лоаттабу предприятей кулгалхоша санна, «Грознефть» объединене специалисташа а.

«Грознефть» объединене предприятеш бассейнови инспекцеца дага а баьнна Терски бассейна управлене хих пайда эцарен из лорадаран тIаерзаль мероприятеш кийчъяьй. Хиш долаш йола моттигаш бIех ца яйтара чакхйоахача мероприятеех цаI я мехкадьттен газ йоахача управленей промышленностера Iоухаш дола хиш цIен а деш, лаьттан кIалхарча горизонташка чуахийтар.

Iоухаш дола хиш лаьттан тIоанашка чуахийтаро сайца латта хиш цIендарел совгIа, хьадоаккхаш дола мехкадьтта алсамдалга Iалаш а ву. Масала, 1977 шера лаьттан тIоанашка 10 миллион кубически метр хий чудахийтаро, лаьрхIачул совгIа кхы тIа а 2 миллион тонн мехкадьтта даккхийтар.

ХIана мехкадьттаца цхьана тIоанашкара доаккхача хих бизза пайда ийбу. Цул совгIа, пайда ийбу промышленностагара Iоухача хих из тIалоаттабарца лаьттан тIоанашка чу а ухийташ.

Хин кхоибарахь из бIех [illegible] управленешка, бурув тохара балхий управленешка, бурув тохача буровойшка иштта «Грознефть» объединено кхыча предприятешка юкъедоаладаь де цкъа пайда ийцача хих юха а пайда ийбелга.

«Грознефтегаз» НГДУ компрессораш шелъеча цкъа санна дукхаза е пайда ийбу хих. УРС-а базе хих дукхаза а пайда ийбу холодильникашна.

Мехкадьттех гази йоахача управленешка цкъа пайда ийцача хих шоалагIа пайда ийбу гIомара пробкаш юлача, скважинаш цIенъеча, иштта кхыча чакхдоахача балхашка.

Малгобекски, Октябрьски, Горячеводски бурув тохара балхий управленешка цкъа пайда ийцача хих шоалагIа пайда ийбу буровойшка гидроматий балха тIа, насосий штокаш шелъеча. Лакхехьа цIераш мел яьхача балхаша торо хилийтар 1978 шера дукхьал 11 бетта 11 миллион совгIа кубически метр хий кходе.

Мела хий лоархIам боллаш кходайтар Октябрьски УБР, Малгобекски УБР, Правобережни НГДУ, Грозненски УБР буровойш производственни даькъе технически хих пайда ийбе хиларах.

ТIоанашкарча хих дукхагIа пайда ийбар дукъа Октябрьски майдан тIа хьалъяьй тIоанашкара хий кийчдаран чуахийтаран лаьрхIача объекта пусковой комплекс.

Октябрьски майда технически хица Iалашъяра йола реконструкци яра проектно-сметни документаш а кийчъяьй. Мескер-Юрта хьалъеш йолча трубно - инструментальни базаца цхьана хьалдеш да хиш биологически цIендара дола гIирсаш, цар торо дургьа Iоухаш дола хиш бокъонца цIендеи царех технически гIуланкхашта пайда эцен.

Iалам лорадечех цук ресурсех кхоибеш пайда эцар [illegible]

Масала, укх тIеххьарча хана хьал а баь эксплуатаце дIабеннаб — ГIойт-Кертера тIоанашка чуухийта гIирс; мехкадьтта гази гулъяра реконструкци яра лаьрхIа пусковой комплекс, иштта кхыйола объекташ.

Запорни арматура ца йохийташ лелаяра тIадерзадаь балхаш да мехкадьтта паркашка чакхдоахаш, цар торо лу углеводорода ийта францеш эзхьа йоаяр кIезигде.

Фо кIезигагIа бIехдайтара лаьрхIа Брагуне хьал а ба эксплуатаце дIаеннай газ йоакьеш йола установка. Иштта пайда ийбеш ба Грозненски мехкадьттен газ чакхйоахача заводе хьалгъьяча мехкадьттен газ гульяра лаьрхIача объектех а. Цар торо ялар Хаин-Кертара районерен Октябрьски майдан тIарен алапца йоагаш йола газ ца йоагийташ соцае.

КIезигIдаьд [illegible] долаш йола газаш арахийтар а. Из дувзаденна да технологически транспорт боагIача боараш тIа лелаярца.

«Грознефть» объединене предприятешка [illegible] болх чакхбоаких бурув тохача хана дIалаьца лаьттаж мукъа а далийта, уж лаьттах пайда ийбераша дIадалара тIабераьбаь. Уж балхаш чакхдоах бурув тохара балхий управленешки промыслашкен.

Вай лакхехьа мел йийцарашех кхы а чакхьяна лаьрхIачен мероприятеш гIо ду гонахьара Iалам бIехделга кIезигдарах Iалама рузкъах кхомбеш пайда ийбарах.

Республика къахьегамхой, къаьстта а мехкадьтта доахача болх бераш, колхозийн совхозийн болхлой, цементни завода къахьегамхой декхарийла ба Iалам лорадеча айхха дакъа лаца. Лаьттан хозал тоъаргъя ерригача хапашка, дерригача ноаданашта, нагахьа санна вадаро хьаст — лаьтта саго леттIа лорадой.

В. БОРИСОВ, «Грознефть» объединенин технически отдела инженер.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленумо дог тIоздаьккхача Грозненски локомотивни депо ремонтникий коллективо толамца чакхдаьккхар пятилетка кхоалагIа шу. Из къаьстта хьахьокх ремонтни цехаша шера баьча балха итогаша.

Тепловозашта подъемни ремонт яра план 102 процент кхоачашъяьй, юкъ-юкъе еча йоаккхачун — 106,3 процент. Ремонт еш тепловозаш сецалаттила доххденнад хьалхарчуна 5,5 процента шоалагIчуна 8 процента. Къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул 6,6 процент лакхагIа я.

Уж толамаш доеххача кIезига дакъа даьцадац доккхий социалистически декхараш тIаийцача депо хьалха латтача слесараша. Царна юкъе ба 25 шера тепловозашта ремонт еш болх Андрей Константинович Печеный Владимир Гаврилович Митрофанов.

Цар къахьегама календаро тахан хьахьокхар 1980 шера март ба.

Белгалдаккха деза уж шийна шоайла социалистически яхье ваьнна а цаI шоалагIчух тIехьависа ца тугаш къахьегаш а хилар. Шинне а ду продукци — доагора аппаратурашта из ремонт еттара дека я.

Л. И. Брежнева КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленуме яьча докладо дегаш уреоттадаьча А. Печенен В. Митрофановен шоаш цIаккха а ца даьххача бесса доккхий къахьегама толамаш даьхад соккха ноябрь бетта — хIаране 164 процент кхоачашъяьй цар цу бетта план.

Цу бетта цхьан гIулакха Печеный Андрейи [illegible] Митрофанов Владимир — [illegible] ложени совгIа елар. Цар хьаллаьцай «ХIара болхло рационализатор хила веза» яха москвачий почин.

Иштта вIашц яхье а баьна, денгара денга таргайоалаю цар пятилетки кхоачашдургйоала ха.

Из я хьалхалаттарий балхало. Коллективе цар сий ду. Амма дукхьал цар болх дика бар хинна Iаш уж чIоагIа зархIара бахьан. Уж хьалха лакъхьегаж, дисциплина йолаш, изобретенеш йолаш хилар хиннд а Iаш. Уж гIуланкхаш наха дика хеташ хиннад дилла а. Хьалхалаттараш — уж шоай къахьегамца наха йоаздаш йоаца торонаш гучайоаха нах ба. Цар шоай бе доаладу, сурт оттадеш аьлча, турта торонаш кошилка дIоагIа, белгалдоах [illegible]

Бахьан доаццаш дац социалистически яхье хьалхалаттараш уж нах хилар. пятилетка депо ерригача коллективаи хьалхагIа — В. И. Ленина ваь 110 шу дуза дIатIаккхоачаш кхоачашъе аьнна декхар цу наха тIаэцар.

Саг профессионально бокъонца кхийттаваьча, шийн гIулакха мастер шийх хиннавалар, новкъосташа а шийн сий деш хилар кхетадича, дег тIара баркал оалаш дагабоах сага гоевзал Iомае шийна гIо даьраш, профессе законаш довзийта шийн хьехархой. ХьатIакхоач саго ше шийна гонахьарча накъархошта говзал Iомаийра гIо де ше декхарийла лоархIа ца. Иштта хьехамча хул цуних.

Печеный Андрей Константиновичен Митрофанов Владимир Гавриловичен шоай къахьегама яхьа доладора юкъедихьад из а. Цареж [illegible] цхьанне — А. Печене — 1978 шера июль бетта деза гIо ду къонача слесара Заиченко Владимира профессиональни говзал лакхъе, болхлой коллективаца дIаз. Вокх — В. Митрофанов-Кучкунов Валере хьехамча ва.

Шинна а къонача слесаро дIадахача шера декабре дIаеннай шоллагIча слесарии разряда проба. Шоайла яхье баьнаб. Общественни балхаш ду. ТIагIертта деш.

Хьехамчашта, пятилетка хьалхалаттарашта юкъера къахьегама яхь кердача шера дIахохьоргьа. СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш деш хиларца дувзадешна кхы сих а луш. Дукхача хана деиз хьайоагIача традицега хьежжа шоай ученикашца цхьана хоржамаш хулача дечна — 4 марта лакхача къахьегама хьокхамашца накъабаха дага ба А. Печеньйи В. Митрофанова.

Р. СУХАНОВ.

Дуьнен дехьара

Вьетнам: къулбехьен проблема

Фам Ван Чуонга цӀе дика йоьвзаш ю Вьетнама дозанел галахьа арахьа. Ше кӀеззиг волчу хана 1961 шера хилар цунах Къулбехьен Вьетнам мукъалаьцархара Къаман фронта къовсамхо. Дуьнехьа шерашка хиннав кагирхой организацей кулгалхоей цаI.

Тахан Фам Ван Чуонг — демократически кагирхой Деррригдуьнен Федерации вице-президент.

Кердадаьрий кепайоаллон агентства арайоалаех Фам Ван Чуонга АПН корреспондента Правов Андрейца енна интервью.

* * *

ХАТТАР: Буржуазни массови информаци средствашка шерра йоаржаяьй хӀала Малхбузехьа антивьетнамски кампани. Цар де дерхӀар да СРВ гӀулакхаш, цун чура а арахьара а политика харцахьа ихеталйтар. Фу аргдар Iа цу хьакъехьа?

ЖОП: Цу тайпара кампани дагадоацаш хинна хIама дац тхона. Вьетнама халкъо дика ихетаду. Малхбузехьара империалистически низаш шоаш эшар дицдалийта дага ца хилар. Тхона каст-каста хозаш да укх тайпара демагогически дешаш: «Хилла дӀадаьнар ...

[illegible]

ХАТТАР: Массехк дош алал, боккъала а. Вьетнама кагирхой советски кагийча нахацарчен мехкаращцарчен бувзамех.

[illegible]

(АПН).

ИТАЛИ. «ДӀадаккха фашизм!» [illegible] — ЮПИ—ТАСС телесурт.

М. ГОРЬКЕ ЦIЕРАГIЧА БЕРИНИ КАГИРХОЙН ФИЛЬМАЙ ЦЕНТРАЛЬНИ СТУДИ

МОСКВА. [illegible]

СУРТА ТIА: [illegible]

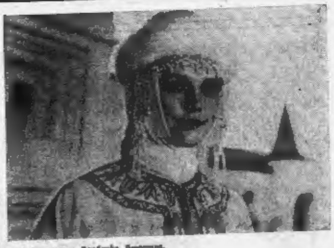

СУРТА ТIА: актриса Алферова Ирина «Губернаторо гургалаш» яхача фильме.

ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДЕРРИГА А—КЪОНА БОЛХЛОЙ IОМАБАРА

Тайп-тайпарча фасонех йиIигий кочамаш дIа а хьувкдаш, укх минота хьалхий дувцаш йоал дизача детIара къона кхалсаг. Юха ца увзалуш оаьрга сеталу цунга хIара доаI. Холу из хьалхара а е шолагIа а дешдоапа къамаьл доага. Дукхаза а дийцад цо нигта. Класса багIача медкараша дерг дилла хидувгI цо хьехачунга. Шоашта керда доалийтам дола хIама кIоаргагIа кхетаде, дикагIа хьалца гIерт уж.

Ше дийца яьнначул тIехьагIа, ца кхетадеш фу дисал, аьле хоатт цо мехкарашка. Нагахьа санна хаттар дешар доI хуле, цунна дика доаьхкан моп лу. Из а Грозненски № 26 йолча технически училища производственни говзал хьехар мастер Гудиева Хьаж-Iумара Лайла. Массехк шу да Лайлас из бола бу. Дукха ба цо Iомабаь хIана белхашка бола кхалнах: Грозне, Назране, МагIалбике, кхычахьа. Цар къахьег Грозненски швейни объединени фирмадашкеи цехашкеи.

[illegible]

Ю. ЧАХКИЕВ.

СПОРТ

Массаза санна, укх шера а тайп-тайпарча мехкашкара гIорбаьнна бола атлеташ вIагIийтархаштабар ГуржегIен столице укх деношка чакхьийнача шей доIамагIа кIалтоаргаш латаро йолча традицени дуьнен халкъашта юкъерча турнире.

Цига дакъа лоацаш хилар вай мехкахой: 1977-ча шера СССР, Европа, дуьнен чемпион СССР спорта мастер А. Бисултанов, дуьнен хьалкъашта юкъерча класса спорта мастер Х. Оршуев, А. Ушаев, кхыбараш.

Къовсамашка дукха цIа хоза спортсменаш хилар 100 килограмм доазал долча категорехь. Хьажкле къувсаш. А. Бисултановца цхьана цу категоре бар шоана олимпийски чемпион вола И. Ярыгин, совхха СССР чемпион хинна И. Матэ, кхыбараш. Финале кхачийтар вай мехкахочо цIера эшабир А. Яковенко, Махачкалера М. Магомедов, Болгарера В. Петков, Румынера В. Пушмашу. ХIаьта финале счет 4 : 7 а йолаш иэшавир И. Матэс. Иштта цу турнире шоллагIа моттиг хаьра дикка карагIдалийтар А. Бисултановна.

С. ПАРЧИЕВ.

Хаоттам Iомабара йола эксперимент

ДIадаха шу чакхдоаллаш Владивостокера арадаьлхаа Дальневосточни Къахьегама ЦIеча Байракха ордена Iилма-тохкама гидрометеорологически институт «Океан» яха хаоттама Iилма-тохкама кема. Из далад Къулбехьен-Китайски фордагахьа, тропически циклонаш хьахулача районе.

Цул кIезига хьалхагIа цигахьа дахад дальневосточни метеорологий Iилма-тохкама кхы доь кема а: «Академик Ширшов», «Академик Королев», «Прилив», «Прибой».

Цу йоккхача керда экспедицин дерхIачул хьакъехьа АПН корреспондента дийцар институт директора, технически Iилмай кандидата Федорей Валентина.

— 15 январе дена вай метеорологически кемаш дуьнен тайп-тайпарча мехкашкарча цу тайпарча кемашца, форда йистерча хаоттама службай станцешца, самолеташца-лабораторешца цхьана автоматически станцей метеорологически спутникий даннех пайда а эцаш.

Хоьш да, дукхача хана лаьрхIа деррига дуьнен хаоттама прогнозаш хIана а хила йоагIача тайпара ийса йоацилга. Цун бахьанех цаI да къаьст-къаьста тохкамаш деш хиларг вай планета дукхача районашка, кхыметтел атмосферин иаленеата влияни еш ярам а эсален кIезиген тохка хилари. [illegible]

[illegible]

Евгений БУГАЕНКО, АПН корреспондент.

Владивосток.

Iан да.

Х.Б. ИСРАИЛОВА сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

31 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

30 ЯНВАРЬ

[illegible]

31 ЯНВАРЬ

[illegible]

18.30 — Концерт (ночхий меттала).

19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хаоттам

Тахан республика гIоалей Грознеи хувцалуш моржаш а йолаш, йоачан а йоадаш, цхьайолча моттигашка докх а доаллаш, ша билла а йодаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике —1+4, Грозне 0+2 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш моржаш йолаш, къулбехьен-малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана —3—8, дийнахьа +4+9 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам. — 3-39-11; [illegible] — 3-34-38; [illegible] — 3-61-46; промышленность отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28; кехатий отдела — 3-74-66; бухгалтери — 2-54-30; корректорски — 2-89-66.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-06; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-66; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-66.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ05032. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 683.